

Самойленко Людмила,
директорка Лубенської мистецької школи
Корнєва Оксана,
заступниця директора з навчально-
методичної роботи
Лубенської мистецької школи (м. Лубни)

СПЕЦИФІКА ВИКОНАВЧОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА СКРИПКОВОГО КЛАСУ В МИСТЕЦЬКІЙ ШКОЛІ

***Анотація.** В даній статті узагальнюються методичні рекомендації та практичний досвід в області творчої та педагогічної діяльності концертмейстера, висвітлюються основні методичні орієнтири в роботі концертмейстера скрипкового класу; описуються уміння, навички та якості, якими необхідно володіти концертмейстеру для повноцінної професійної діяльності, етапи та специфіка роботи з учнями-скрипалями над репертуаром.*

***Ключові слова:** концертмейстер, піаніст-акомпаніатор, педагог, учень, скрипаль, ансамбль, акомпанемент, компонент, читання з листа, етапи роботи.*

Мета статті: спираючись на науково-методичну літературу і власний досвід, систематизувати форми, методи і прийоми роботи та знайти шляхи вирішення творчих завдань, необхідних для повноцінної професійної діяльності концертмейстера скрипкового класу.

Актуальність цієї статті полягає в тому, щоб показати важливість роботи концертмейстера в розмаїтті видів музичної діяльності в сучасному світі.

Концертмейстер – піаніст-акомпаніатор, який допомагає солісту чи колективу музикантів в їхній основній діяльності, це найрозповсюдженіша професія серед піаністів. Участь концертмейстера є невід’ємною частиною

навчального процесу струнників, народників, вокалістів, хору, хореографів в мистецьких школах.

Проблемі розкриття концертмейстерської майстерності присвячені суттєві доробки відомих зарубіжних та вітчизняних піаністів, а також відомих авторів-музикознавців: К. Виноградова, Р. Верхолаза Дж. Мурра, В. Кримчужиної, М. Крючкова, Є. Кубанцевої, Ю. Левченко, А. Люблінського Б. Ломової, Т. Молчанової, Л. Ніколаєвої, С. Саварі, М. Смірнкової, Н. Скоробогатыка, Р. Сулейманової, Г. Шахової, Є. Шендеровича.

Концертмейстер скрипкового класу має володіти певними ознаками професіоналізму: наявність музичної обдарованості, володіння навичками гри в ансамблі, артистизм, фантазія, розвинуті образні слухові уявлення, ерудованість з питань музичних стилів, музичної форми, швидкість реакції, гнучкість, знання основ скрипкового мистецтва, розуміння виконавської специфіки струнних інструментів. Концертмейстер повинен, крім музичної чутливості, володіти ясним мисленням, міцною нервовою системою і хорошою інтуїцією.

Робота концертмейстера містить наступні задачі: вивчення з солістами їх партій, уміння контролювати якість їх виконання, знання їх виконавської специфіки і причин виникнення труднощів у виконанні, вміння підказати правильний шлях до виправлення тих або інших недоліків. Таким чином, в діяльності концертмейстера об'єднуються творчі, педагогічні і психологічні функції, і їх важко відокремити один від одного в навчальних, концертних і конкурсних ситуаціях.

Розглянемо докладніше роботу концертмейстера в класі скрипки. Виділяється чотири основних компонента у роботі концертмейстера:

- робота концертмейстера з педагогом і учнем (на уроці);
- робота концертмейстера з учнем;
- робота концертмейстера з педагогом;
- самостійна робота концертмейстера.

Компонент перший. Педагог – учень – концертмейстер. Педагог виконує активну функцію, проводить урок, концертмейстер розуміє творчий задум колеги, відзначаючи найважливіші опорні точки композиції. Одна із найважливіших складових початкового етапу освоєння твору для концертмейстера – з перших занять створювати атмосферу взаємної довіри з учнями, допомогти дитині розучити його партію, на репетиції до концерту спільно з педагогом відбудувати звуковий баланс в тому приміщенні, де відбудеться захід.

Компонент другий. Концертмейстер – учень. Коли концертмейстеру доводиться залишатися з учнем чи ансамблем один-на-один, він бере на себе активну педагогічну роль: допомагає вивчити партію, роблячи акцент на ритмічну чіткість та інтонаційну точність; знаходить спільні точки дотику, вибудовує агогіку, ототожнює штрихи, вивіряє темпи, працює над стилістикою і усвідомленим творенням художнього образу.

Компонент третій. Концертмейстер – педагог. Робота педагога з концертмейстером проводиться спільно: це планування відкритих уроків, пошуки актуального репертуару, спільне читання з листа знайдених композицій, обговорення і планування майбутньої концертної та конкурсної діяльності. Це взаємно збагачує музикантів, підвищує їх виконавський і загальнокультурний рівень, вчить взаємній довірі і створює творчу атмосферу.

Компонент четвертий. Концертмейстер. Концертмейстер повинен удосконалювати свій професійний виконавський рівень. Самостійні заняття піаніста за інструментом, розучування концертного репертуару, читання з листа чи робота над власною сольною програмою надзвичайно важливі. Щоб залишатись у формі, необхідно продовжувати працювати над технікою, звуковидобуванням, мистецтвом побудови музичної фрази.

Від піаніста-концертмейстера необхідна швидкість орієнтування в нотному тексті, чуйність і увага до фразування соліста, вміння відразу охопити характер і настрій твору. Необхідно добре орієнтуватися в музичній

формі, гармонійній і метроритмічній структурі твору. Постійний самоаналіз, слуховий контроль, читання спеціальної літератури, знайомство з досвідом колег, відвідування концертів, запис власних виступів, узагальнення і поширення власного досвіду стимулює його до невтомної творчої роботи.

Етапи роботи концертмейстера над твором:

1. Читання з листа. Ескізне програвання.
2. Прослуховування аудіозапису (самостійно і спільно з солістом чи учасниками ансамблю і педагогом).
3. Репетиція з солістом (ансамблем).
4. Підготовка до концертного виступу.

Досвід показує, що головною відмінною рисою концертмейстерської діяльності є необхідність розвитку навичок і умінь слухати не тільки себе, а й соліста. У процесі акомпанування слухова увага піаніста проходить ряд характерних етапів розвитку та формування. Перший етап пов'язаний з виконанням і усвідомленням власної партії, яку піаністу необхідно добре вивчити і вільно та впевнено виконувати; другий етап обумовлений сприйняттям партії соліста, яку піаніст також уважно розучує, підспівуючи собі під час виконання. На третьому етапі відбувається поступове злиття обох партій в єдиний звуковий потік, в якому вже не сприймаються дві партії, а чується єдиний ансамбль.

Ансамбль – це єдиний організм. Вивчена, злагоджена гра ансамблю сприймається слухачем як щось нероздільне. Роль концертмейстера у великому колективі – об'єднуюча, диригентська, на піаністові лежить величезна відповідальність за темп, рух, агогіку, за образ і загальну цілісність твору.

Зручність, яку забезпечує солістові чуйний партнер-акомпаніатор, що володіє великим ансамблевим досвідом, – це основна умова для роботи, головне з усіх складових якостей професії концертмейстера. Для педагога концертмейстер – права рука і перший помічник, музичний однодумець. Для соліста-скрипаля – друг, наставник. Право на таку роль завойовується

авторитетом знань, постійною творчою зібраністю, наполегливістю, відповідальністю в досягненні потрібних художніх результатів при спільній роботі з солістами, у власному музичному вдосконаленні.

Список використаних джерел

1. Інюточкіна Н. Феномен піаніста-концертмейстера в вокально-інструментальному ансамблі (на прикладі австро-німецького вокального циклу XIX ст.). Харків, 2010. 22 с.
2. Лисюк С. Р. Наративний підхід в характеристиці стильових і стилістичних властивостей фортепіанного виконавства. Одеса, 2011. 18 с.
3. Нікітська О. Виникнення концертмейстерської спеціальності в Україні – Харків, 2000 р.
4. Нікітська О. Кафедра концертмейстерської майстерності. Харків, 1992р.
5. Складаров О. Д. Акомпанування як особливий вид фортепіанного мистецтва : стильова та фактурна специфіка. Мистецтвознавство № 12(65), 2019. С. 6-9.
6. Шендерович Є. В концертмейстерському класі : роздуми педагога. М., 1996 р.

Саморай Алла,
викладачка Комунального закладу
«Заводська дитяча мистецька школа»,
Бондаренко Тетяна,
викладачка Комунального закладу
«Заводська дитяча мистецька школа»
(м.°Заводське)

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ МИСТЕЦЬКИХ ШІКІЛ НА УРОКАХ СОЛЬФЕДЖІО ТА СПЕЦІАЛЬНОСТІ

***Анотація.** В статті висвітлено проблеми творчого розвитку учнів мистецьких шкіл. Пропонуються форми та завдання роботи для розвитку творчих та виконавських навичок учнів на уроках сольфеджіо та*